

SUVANNON SEUTU

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

Erkki Naskali ja hevoset Piku ja Piili kotipellolla Sakkolassa kevättöissä vuonna 1938. Kuvan lähettänyt sisarensa Aune Kulmala, os. Naskali, kertoo, että Erkki kaatui sodassa Ihan-
talassa ja sotareissulle katosivat myös kuvan hevoset.

Sakkola-museo aukeaa 1.7.2000.

sivu 6

N:o 3 • 2000
T O U K O K U U

TOIMITUKSEN TUOLI

Tervetuloa teille!

Ollaan kesän kynnyksellä ja kaikki mukavat karjalaiset kesäjuhlat, sukutapaamiset, kotiseutumatkot yms. odottavat osanottajia.

Sakkola-museon tiimoilta on heinäkuun alkuun tulossa historiallinen hetki: esinemuseo avataan yleisölle 1.7.2000 Lempäälässä Kuokkalan museoraitilla!

Orivesi puolestaan kutsuu pitäjäjuhlisiin sunnuntaiksi 6.8.

Tapaamisiin!

- MRT

Vielä ehditte Sakkolaan!

Teemme nelipäiväisen kotiseuturetken
Sakkolaan 31.7.-3.8.2000.

Mahdollisuus kotikyläkäynteihin sekä
alueella matkailuun kahtena päivänä peräkkäin.

Ilmoittautumisia otetaan vastaan 31.5. asti ja
tarvittavat paperit on oltava perillä
allekirjoittaneella 5.6. mennessä.

Bussissamme on tilaa vielä n. 15:lle hengelle.

Tiedustelut ja ilmoittautumiset

Jouni Koivisto (Haparaisten Kopperoiset)

p.03-5889185 tai 040-5847722.

Järjestämme kotiseutukäyntejä SAKKOLAN JA RAUDUN

pitäjien perinne- ja kotiseututyöstä kiinnostuneille.

Hovinkylässä olevan Sakkolan ja Raudun lahjoitusmaatalonpoikien

muistomerkin entisöintityö on käynnistynyt pitäjaseurojen tukemana.

Hovinkylä-seura on suunnitellut ryhmämatkoja, joiden aikana tavanomaisen

retkeilyn lisäksi voimme osallistua talkoisiin muistomerkin katon

rakentamiseksi ja muistomerkkialueen puiston raivaamiseksi ja siivoamiseksi.

1. Matka 9.-11.6.2000, 3 pv.

2. Matka 27.-30.7.2000, 4 pv

Lisäksi suunnittelemme alustavasti matkaa

Hovinkylän 90-vuotispäiville kesällä 2001, muistomerkin luo.

Tarkemmat matkareitit, majoitukset ja hinnat riippuvat osanottajamäärästä,
joten pyydämme halukkaita ilmoittautumaan mahdollisimman pian:

Markku Nuora, 03-3737 300, 0400 331 192 tai 0400 637 730

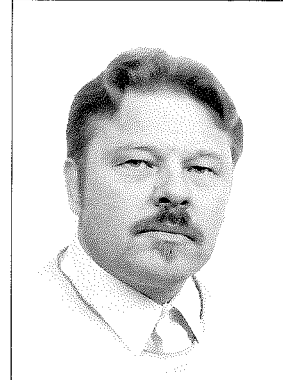
Soini Hartikainen, 03-675 1482, 0400 207 844.

HOVINKYLÄSEURA

PAUKUN PALSTA

Ystävyyskuntatoiminnan sopimukset hyväksytty

Entisen
Sakkolan
kunnan
väestöä
sijoitet-
tiin sotien
jälkeen
suh teel-
lisesti
eniten
Lempääl-
län, Pun-
kalaitu-

men ja Vesilahden kuntien alueelle. Sakkolalaiset ja heidän jälkeläisensä ovat tehneet runsaasti kotiseutumatkoja vanhoille kotipaikoilleen Sakkolas-
sa ja tutustuneet paikalliseen väestöön sekä hallintovirkamiehiin.

Sakkola säätiössä heräsi ajatus laajemmastakin yhteistyöstä entisen Sakkolan alueen nykyisten vallanpitäjien ja asukkaiden sekä sakkolalaisten nykyisten asuinseutujen väestön ja hallinnon kesken.

Sakkola säätiön aloitteesta kokoon-
tuivat 9.3.1999 Lempäälän, Punkalaitu-
men ja Vesilahden kuntien edustajat
sekä Sakkola säätiön hallitus yhteiseen
neuvotteluun Hakkarin kartanossa
Lempäälässä. Yhteisesti todettiin, että
neuvottelumatkan tekeminen Käkisal-
meen ja entisen Sakkolan alueelle oli-
si paikallaan.

Kolmen kunnan ja säätiön yhteinen
neuvottelumatka Käkisalmeen ja enti-
sen Sakkolan alueen kuntiin tehtiin
30.5.-1.6.1999. Matkalle osallistuivat
kuntien kunnanjohtajat sekä valtuus-
ton ja hallituksen puheenjohtajat sekä
säätiön hallituksen jäseniä.

Käkisalmen aluejohtajan sijaisen
Vasili I. Koslovin kanssa käydyissä
neuvotteluissa päästiin yhteisymmär-
rykseen siitä, että ystävyystoiminta

voitaisiin aloittaa.

Kesällä 1999 saatiin Käkisalme-
sta esitys ystävyyskuntasopimukseksi,
jota käsiteltiin 8.9.1999 Punkalaitu-
men Talonpoikaismuseolla järjestetys-
sä tilaisuudessa.

Neuvottelutilaisuudessa olivat läsnä
Lempäälän, Punkalaitumen ja Vesilah-
den kuntien edustajat sekä Sakkola-
säätiön edustaja.

Neuvottelussa todettiin, että

- kuntien ja säätiön yhteinen alku-
kesästä 1999 Karjalan kannakselle teh-
ty neuvottelumatka oli onnistunut ja
antoina

- matkalla käydyt neuvottelut ovat
tuottaneet tulosta

- Käkisalme-
sta on saatu yhteistyöso-
pimusluonnos, jonka Arvo Räisänen on
kääntänyt suomen kielelle ja joka on
etukäteen lähetetty kuntiin tutustumis-
ta varten

Hannu Paukku esitteli venäläisen
osapuolen laatimaa kuntien yhteistyö-
sopimusluonnosta, jonka jälkeen käy-
tiin keskustelua asiasta.

Todettiin että

- yhteistyösopimusluonnosta ei voi-
da sellaisenaan hyväksyä

- luonnoksessa olevat asiavirheet tu-
lee korjata

- sopimuksen tulisi olla esitettyä väl-
jempi puitesopimus, jota voidaan myö-
hemmin täydentää ja tarkentaa

- Sakkola säätiö tulee mukaan kunti-
en väliseen yhteistyösopimukseen toi-
minnan koordinoijana ja yhteysväylä-
nä venäläisten ja suomalaisten kunti-
en kesken.

Sovittiin, että

- kuntien välistä yhteistyö- ja ystä-
vyystoimintaa jatketaan ja pyritään
saamaan sopimus aikaan.

- Hannu Paukku laatii sopimusluon-
noksen ja lähettää sen kuntiin käsitel-
täväksi ja päätettäväksi

Todettiin, että Venäjän puolella yh-
teyshenkilöinä toimivat:

Priozerskin alueen sivistystoimen
hallinnon johtaja Tjurina, Valentina
Ivanovna sekä turismiasioiden pääspe-
sialisti Gogina, Irina Valentinova.

Gromovon kunnanjohtaja Bakatsh,
Anastasija Mefodjevna

Petrovskojen kunnanjohtaja Mau-
lenkova, Jekaterina Ivanovna

Romaskin kunnanjohtaja Buin, Ana-
toli Anatoljevitch

Suomen puolelta nimettiin yhteys-
henkilöiksi Lempäälän kunnanjohta-
ja, Punkalaitumen kunnanjohtaja, Ve-
silahden kunnanjohtaja sekä Sakkola-
säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja.

Hannu Paukku laati annettujen oh-
jeiden mukaan uuden luonnoksen ys-
tävyyskuntasopimukseksi, joka lähe-
tettiin Lempäälän, Punkalaitumen ja
Vesilahden kuntiin sekä Käkisalmeen
ja entisen Sakkolan alueen kuntiin tu-
tustumista varten.

Sakkola säätiön edustajat Esko Kal-
lonen, Yrjö Raaska, Matti Naskali ja
Hannu Paukku tekivät 20.2.-22.2.2000
neuvottelumatkan Käkisalmeen.
21.2.2000 käydyissä neuvotteluissa
Käkisalmen uusi hallinnollinen johta-
ja Sergei Vasiljevits Jahnjuk sekä kun-
nanjohtajat A.M. Bakatsh, E.I. Maule-
kov sekä A.A. Buin hyväksyivät omal-
ta osaltaan Hannu Paukun laatiman
ehdotuksen ystävyyskuntasopimuk-
seksi. Sopimus on kevään aikana hy-
väksytty myös suomalaisten kuntien
päättävissä elimissä

Ystävyyskuntatoiminnan tavoitte-
na on edistää entisten sakkolalaisten
ja nykyisin Sakkolan alueella asuvien
ihmisten kanssakäymistä ja tietämystä
toisistaan ja toistensa kulttuurista. Ta-
voitteena on myös helpottaa kotiseu-
tumatkailijoiden liikkumista entisillä
kotiseuduillaan ja esi-isänsä asuin-
sijoilla. Myös Karjalan kannaksella ny-
kyisin asuvien ihmisten historiakiäsi-
tyksiä voidaan tällä tavalla oikaista.
Monilla heistä on varsin hatarat tiedot
alueensa suomalaisista juurista ja vii-
me sotien tapahtumista.

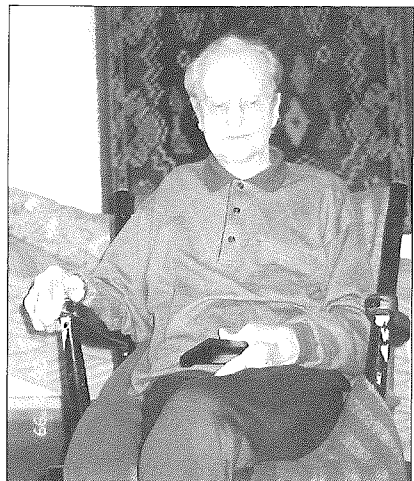
Ystävyyskuntatoiminnan myötä
myös ei-karjalaisen väestön mielen-
kiinto herää karjalaista sukujuurta ole-
van naapurinsa juuriin ja entisiin
asuinseutuihin. Näin uskon, että Kar-
jalan ja ennen kaikkea Sakkolan asia-
ta tulee meidän kaikkien yhteinen asia.

Hannu J. Paukku

Sakkola Säätiön

valtuuskunnan puheenjohtaja
hannu.paukku@punkalaidun.fi

KUOLLEITA

Viljo Mikko Karjalainen, Pajarin Viljo, syntynyt 30.3.1908 Sakkolan Lapinlahdessa, kuoli 1.4.2000 Punkalaitumella vaikean sairauden murtamana. Hänen vanhempansa olivat Tahvo ja Emilia Karjalainen, Emilia os. Kuparinen.

Viljo siunattiin haudan lepoon 15.4. Punkalaitumen kirkossa lähiomaisten läsnäollessa. Siunauksen toimitti rovasti Klaus Malmivaara. Muistotilaisuus pidettiin 101-vuotiaassa kauniissa pappilassa.

Saima Korkka, os. Kurppa, syntynyt 8.1.1915 Uudellakirkolla, kuoli 22.3.2000 Punkalaitumella. Hän tuli miniäksi Sakkolaan 1938 Mikko Aapronpoika Korkan puolisoksi. Sodan

Aino kotiseuturetkellä 1993 Raudun Orjansaaren Rautniityllä. Rautniityjä Aino muisteli menneinä vuosikymmeninä usein. Hänen toiveensa oli päästä käymään joskus siellä ja vuonna 1993 hänen toiveensa toteutui.

Aino Juntunen, os. Karvonen, kuoli Haukivuorella 20.3.2000. Hän oli syntynyt Sakkolan Petäjärvellä 23.8.1909. Hän muutti Raudun Orjansaareen 3.11.1929 mentyään naimisiin Matti Juntusen kanssa. Sodan päätyttyä perhe muutti Haukivuorelle vuonna 1946.

Kiitos äiti, että elit näin kauan, melkein kokonaisen vuosisadan. Viivyit luonamme, et kiirehtinyt pois. Lapsuutemme rukous toteutui.

Sinä kokosit, yhdistit ja kasvatit meitä, olit meille side lapsuuteen ja Karjalaan, olit elävä muistutus edellisten sukupolvien työstä.

Toivottavasti kaikki se mihin uskoit on totta ja sinua ympäröi nyt lepo ja autuus.

Toivottavasti isä oli sinua vastassa niin kuin odotit, toivottavasti olet onnellisesti perillä. (Eeva Kilven runokokoelmasta)

Rakkain terveisin ja kiitos eilisestä.
Lapset perheineen

päätyessä löytyi ”kylmä tila” raivatavaksi Punkalaitumella. Maalaistalon työt ja karjanhoito olivat elämäntyönä yhdessä miehensä ja tyttäriensä kanssa 1980-luvulle asti. Eläkepäiviä yksinään hän asui rivitalokaksiossaan käyden Oriniemen marttojen ja karjalaisten tarinailloissa osallistuen niiden toimintaan.

Hän oli karjalaisnainen, joka jaksoi tehdä paljon vaikeinakin aikoina yksin tai yhdessä muiden kanssa uuden paremman huomisen hyväksi monesti kiitosta saamatta – tai sitä edes odottaenkaan – vaan tehden töitä itseään säästämättä, kuten muutkin karjalaisnaiset.

PK-V

UUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

85 vuotta täytti 30.4. Viljami Virolainen Nokialla, ja päiviä vietettiin perhepiirissä. Viljami on lähtöisin Sakkolan Petäjärveltä.

70 vuotta täytti 28.4. Saarijärvellä Aimo Rastas, syntyisin Sakkolan Riiskasta. Hänen vanhempansa olivat Aino, os. Pusa, ja Juho Rastas.

Syntyi silloin veli mulle kevät Karjalassa kukoisti, viljat viimeiset peltoon kylvettiin ja uutta uskoa toivottiin.

Siitä alkoi miehen mitta, koulun käynti topakka Saarijärvellä jatkuen Tampereella päättään ammattiin sähköiseen.

Elämä jatkui perheessä vaimon pirteän seurassa. Niin on vuodet vierineet ja lapset mittaen ehtineet.

Nyt voi olla vapaasti harrastusten parissa. Marjat, sienet ja metsän riista, polut monet tutuiksi tulleet maisemissa Keski-Suomen.

Siskosi L.H.

Siiri tyttäriensä Sirkun ja Sirpan keskellä juhlapäivänään.

80 vuotta täytti 28.2. Siiri Sihvonen, os. Naskali Viialassa. Vanhemmat Naskalin Aleksanteri ja Vilhelmiina os. Käppi Sakkolan Kiviniemen Saviojan kylästä.

- Lapsuuteni sujui kuuden sisaruksen kanssa leikkiessä. Kiertokoulua kävin kaksi viikkoa kosken toisella puolella Uosukaisella. Kosken yli johti silloin notkuva ja heiluva silta. Pelkäsin aina kulkea sillalla ja muistan, kuinka pidin pyhäkoulunopettajan Aino Meskasen kädestä kiinni, muistele Siiri.

- Toiset kaksi viikkoa kävin Saunamäellä. Sitten seurasi kansakoulu ja jatkokoulu. Koulun loputtua kävin lyhyitä kutoma-, ompelu- ja ruoanlaittokursseja.

Kahdesta evakkoreissusta on jäänyt mieleen erityisesti matka Äänekoskelle.

- Lähdimme 19. kesäkuuta kolmen talon karjan kanssa matkaan, joka kesti kaksi ja puoli viikkoa. Sieltä matkani jatkui Räisälään lottatehtäviin Jalmary Siilasvuon joukkoihin. Matkani johti Ouluun, kun joukot lähtivät ajamaan saksalaisia pois Lapista. Jouluksi pääsin siviiliin.

- Tammikuussa 1945 pääsin Tampereelle Ahlmanin emäntäkouluun. Koulun loputtua tieni kulki Turkuun töihin IT-patterille. Sieltä löytyi aviomies

Simo. Oltuani kaksi ja puoli vuotta miniänä Uudessakaupungissa ostimme vuonna 1952 pikkutilan Sääksmäeltä. Sinne perustimme puutarhan. Se oli työntäyteistä aikaa ja koulutimme kahden tyttäreni, Sirkun ja Sirpan.

Vanhin tytär Sirkku asuu nyt perheineen Uudessa-Seelannissa ja nuorin Sirpa perheineen Helsingissä.

- Puutarhaa hoidimme 24 vuotta aina mieheni sairastumiseen saakka. Hänen kuoltuaan 1981 muutin Viialaan lähelle siskoja ja veljiä, Siiri kertoo vaihteita.

Kotiseutumatkoiilla Sakkolassa hän on käynyt kaksi kertaa.

- Siellä oli moni Saviojan talo vielä pystyssä, meidänkin.

Eläkepäiviään hän on viettänyt harrastusten ja kodinhoidon parissa. Arjet kuluvat ruoanlaiton, leipomisen ja käsitöiden kanssa askaroidessa. Seuratoinnista mainittakoon Viialan karjalaiset, veteraanit ja Ruskakuoro.

- Erikoisen lähellä sydäntäni on ollut lähetystyö.

Sairaus rajoittaa Siirin liikkumista, mutta hän pystyy kuitenkin vielä asumaan kotona. 80-vuotispäivää juhlettiin kotona sukulaisten kanssa. Siiri lähettääkin terveiset ja kiitokset sukulaisille ja tutuille ja toivottaa oikein hyvää kesän odotusta.

Risto-Veli

Avajaiset heinäkuun alussa: Museorakennus kaipaa nyt kalusteita

Sakkolamuseon tiloja kunnostetaan parhaillaan. Esinemuseo aukeaa yleisölle Lempäälässä heinäkuun alussa. Tiloja katsastamassa Hannu Turkkinen, Elsa Mäkelä, Esko Kallonen ja Juha Kuisma.

Sakkola-Museon varustaminen on hyvässä vauhdissa. Sakkolalaista perinnettä on jo kerääntynyt mukavasti, kiitos Teidän kaikkien lahjoittajien - muunmuassa Sakkolan alttari- taulusta tehty maalaus on saatu museolle Samppa Viskarin perikunnalta.

Museotyöryhmä kääntyy vielä puoleenne, hyvät lukijat.

Museon pystyttämiseen tarvitsimme joitakin kalusteita yms. Mu-

seolta puuttuu mm. vanhahtavat keittiökalusteet: pöytä ja neljä tuolia, vitriineitä, salusiineja sekä mattoja ja verhoja.

Mikäli Teillä sattuisi olemaan edellä mainittuja tavaroita ja olisitte valmiit luopumaan niistä tai lainaamaan niitä museolle, pyydämme ottamaan yhteyttä joko allekirjoittaneeseen, Hannu Turkkiseen, puh. (03) 375 2525, 040 511 3853 tai Juha Kuismaan, puh. (03) 374 8341.

Muutakin sakkolalaista perinnettä ja esineistöä otamme edelleen mielellämme vastaan. Tehdään yhdessä Sakkola-Museosta elämys-entisille sakkolalaisille ja meille täällä muualla syntyneille.

Elsa Mäkelä
museohankkeen
arkistinhoitaja
puh. (03) 375 3408 (koti), 040
706 9483
PL 15 37501 Lempäälä

Tervetuloa juhlimaan Orivedelle 6.8.2000

Aika rientää ja taas on hetki suunnitella matkaa Sakkola-juhlille. Edellisen kerran Sakkolan-juhla-ikäiä koostui Orivedelle yhdeksän vuotta sitten ja tuolloin meillä oli juhlapaikana liikuntahalli. Nyt olemme varanneet juhlapaikaksi Oriveden opiston, joka on tuttu paikka monelle Orivedellä käyneelle.

Juhlapäivä alkaa Oriveden kirkossa pidettävällä jumalanpalveluksella ja sen jälkeen perinteisen tavan mukaan suoritetaan kunniakäynti sankarihaudalla ja Karjalaan jääneiden muistomerkillä. Jumalanpalveluksen jälkeen on varattu mahdollisuus ruokailuun Oriveden opiston ruokalassa. Päiväjuhla alkaa opiston juhlasalissa klo 13.30.

Orivedelle on helppo osata. Tampere-Jyväskylä -tie (vt.9) kulkee aivan Oriveden keskustan ohi. Etelän suunnasta tulevien kannattaa käyttää vanhaan Kangasalan tietä.

Mikäli juna-aikataulut sopivat, pääsee Orivedelle myös junalla. Oriveden asemalta on keskustaan matkaan noin 4 kilometriä.

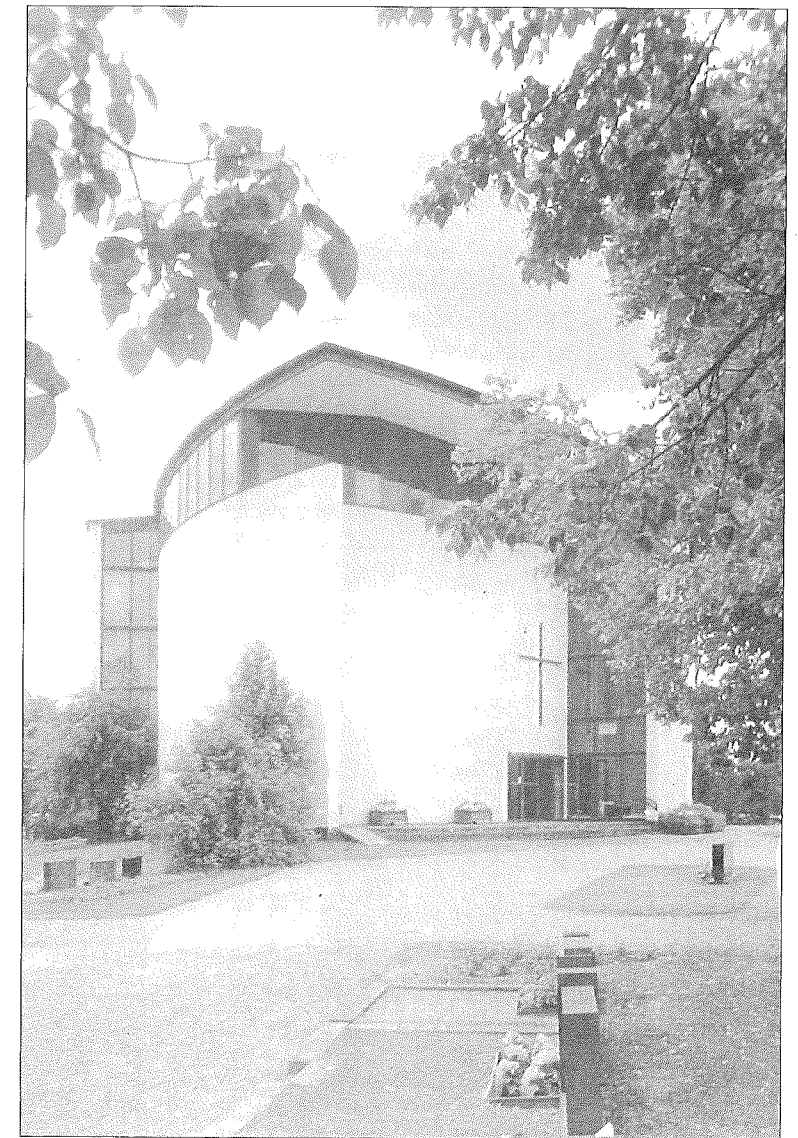
Mikäli olet kesälomamatkalla ja olet päättänyt yöpyä, on Oriveden keskustassa Hotelli Orivesi. Hotellimaksu on tämänhetkisen taksan mukaan 1 hh 300 mk ja 2 hh 360 mk, sisältäen aamiaisen. Hotellivarausten voi tehdä numerosta 03-3776 400.

Laadukas Säynäniemen leirialue on Oriveden keskustasta Kangasalan suuntaa n. 7 km Längelmäveden rannalla, missä on vuokrattavana lomamökkejä 1-6 hengelle. Hinnat vaihtelevat mökkien koosta riippuen 100-290 markkaan. Lomamökki kannattaa varata hyvissä ajoin puh. 03- 347 254.

Varsinaisesta juhlaohjelmasta lähemmin seuraavissa Suvannon Seutu lehdissä.

Olette sydämellisesti tervetulleita Orivedelle viettämään 52. Sakkola-juhlaa.

Pentti Karppanen
Oriveden Karjalaseura

Sakkolan juhlat alkavat perinteisesti jumalanpalveluksella. Oriveden kirkkorakennus on vihitty käyttöönsä elokuussa 1961. Kaarikirkon ovat piirtäneet arkkitehdit Kaija ja Heikki Siren. Kirkon runkona on viisi kaarimaista seinää, joiden välisistä korkeista ikkunoista kirkkosali saa epäsuoran valaistuksensa. Tiilikaarien yläpuolella on yläikkunat, joiden valoa säädellään sälekaihtimin. Seurakuntasali on paljeoven välityksellä yhteydessä kirkkosaliin.

Oriveden vanha, kirkonrakentaja Mathias Åkerblomin eli Pärnän Matin suunnittelema ja rakentama puukirkko tuhopoltettiin 1958 - kirkko oli tuolloin 177 vanha puukirkko. Palossa säilynyt kellotapuli on samaa 1700-luvun puukirkkotyyppiä.

Urheilutoiminnasta Sakkolassa ja luovutetussa Karjalassa

Olen usein pohtinut, minkälaiseksi Karjalaan suuntautuva matkailu ajan mittaan muotoutuu. Onhan oletettavaa, että nykymuotoinen kotiseutumatkailu saa uusia piirteitä, ja toivottavaa olisikin, että jollakin tavalla saataisiin yhä uusia ja uudenlaisia ryhmiä liikkeelle. Yksi tulevaisuuden näkymä voisi hyvinkin olla erilaisten liikunta- ja vapaa-ajanmahdollisuuksien ympärille kehittyvä virkistysmatkailu. Mahdollisuuksiahan on aina melonnasta, pyöräilystä, vaelluksesta ja kalastuksesta alkaen. Hyvin järjestetty aktiiviloma Kannaksellahan olisi suorastaan unelma. Voisi yhdistää erilaisia liikku- mistapoja, tutkimusmatkailua, kunnoliset majoittautumistilat. Ainakin itse olisin hyvin kiinnostunut sellaisesta lomavietto-mahdollisuudesta. Tästä syystä olen viime aikoina tutkinut Suomen Urheilumuseosäätiön teosta Luovutetun Karjalan Urheilusta taustatiedoksi mahdollisia tulevia aikoja varten. On hauskaa nähdä, mitä erilaisia urheilumuotoja Karjalassa ennen oli ja olisiko niiden puitteissa edelleen mahdollista hyödyntää aluetta. Sen sijaan, että kertoisin tässä, miten aktiiviloma tulisi järjestää, olen tähän koonnut tiivistetysti Suvannon Seudun lukijoille Sakkolan alueen urheilutoimintaa koskevia asioita sekä tietysti hieman yleisemminkin kerron luovutetun Karjalan urheilutoiminnan erityispiirteistä.

URHEILUTOIMINTA SAKKOLASSA

Sakkolassa järjestäytynyt urheilutoiminta alkoi nuorisoseuraliikkeen ympärillä.

Vuonna 1899 perustetun Sakkolan nuorisoseuran toiminnan yhteyteen tuli miesten voimisteluseuratoiminta. 1900-luvun alussa oli Sakkolassa nuorisoseuran yhteydessä myöskin nais-

voimistelua.

Kiviniemen ja Vilakkalan nuorisoseurat ottivat niin ikään toimintaansa voimistelun sekä sen lisäksi hiihtoa. Kiviniemessä aloitti toimintansa hiihdon parissa myöhempien aikojen Salpausselän sankari Oskari Rouvinen, jonka ensimmäinen urheiluseura oli Kiviniemen Urheilijat.

Kiviniemen Urheiljoita edelsi Kiviniemen Hurjat, jonka toiminta kesti kahdeksan vuotta. Kiviniemen Urheilijoissa toimittiin hiihdon, yleisurheilun, voimistelun, painin ja nyrkkeilyn sekä pallopelien parissa.

Nuorisoseurassa otettiin tavaksi kilpailulla eri kyläkuntien kesken kesäisin yleisurheilussa.

Ylä-Suvannon Nuorisoseuran Kisailijat itsenäistyi ensin omaksi urheiluseurakseen, mutta liittyi myöhemmin sekin Kiviniemen Urheilijoihin.

Sakkolan kunnan eläinlääkäri Yrjö Salminen teki aloitteen Sakkolan Jäntevän perustamisesta ja 29.6.1913 seura perustettiin Sakkolan Sipilänmäellä. Puheenjohtajina näkyy esiintyneen monia niminä tuttuja henkilöitä, mutta myös omasta suvustani Toivo Kopperoinen (vanhempi) on ollut puheenjohtajana Sakkolan Jäntevässä vv.1930-1933. Monet seuran puheenjohtajat loivat uraa myös muilla näkyvillä elämän alueilla esim. Antti Kuis- masta tuli merkittävä poliitikko, joka kunnallisvaltuuston puheenjohtajan tehtävistä nousi aina Eduskuntaan asti v.1922.

1920-luvulla sakkolalaista urheilua olivat nostamassa Sareksen (Böcker- man) veljekset Eino ja Väinö. Jäntevän toiminta oli hiipunut v 1925 alkaen, mutta Eino Sares herätti sen taas toimintaan v.1927. Myöskin Väinö Sares tuli myöhemmin Jäntevän puheenjohtajaksi ja lähdettyään opiskelemaan Helsinkiin ansioitui hiihtomestarina SVUL:n Viipurin piirissä, akateemisten

opiskelijoiden toiminnassa ja myös Salpauasselällä. Väinö Sares oli sikäläkin

merkittävä urheilumies, että tuli Suomen Hiihtoliiton suosituksesta valituksi Italian maajoukkueen hiihtovalmentajaksi v.1934. Väinö Sares oli nostamassa italialaisia maailmanluokan hiihtäjiksi ja aina MM-mitaleille asti. Väinö Sares palasi kotimaahan ensin Talvisotaan ja sitten Jatkosotaan, jossa hän haavoittui kuollettavasti.

Jäntevässä vaikutti myöskin keskimatkojen juoksija Oiva Adolfsen myöh. Ahtisaari, joka tosin parhaat vuotensa toimi Viipurin Urheilijoissa. Oivan pojasta Martistahan tiedämme, että hän nousi sitemmin Suomen tasavallan presidentiksi, jonka omin laji lienee golf.

1930-luvulla Jäntevässä pelattiin jalkapalloa kyläosastojen ja naapuripitäjien joukkueiden kesken. Jäntevä oli perustanut kyliin alaosastoja, joita oli kuusi kappaletta. Kiviniemen osaston itsenäistyttyä omaksi seurakseen, pitäjän urheilutoiminta keskittyi sinne. Jäntevän keskuspaikaksi tuli 1927 Haparaisten kylä. Vähitellen myös muut alaosastot alkoivat heräillä jälleen henkiin mm. Kirkonkylä, Lapinlahti ja Haidermaa.

Talvisodan jälkeinen vuosikokous pidettiin 1941 tammikuussa Kylmäkoskella ja Jatkosodan jälkeen seuraa yritettiin herättää henkiin huhtikuussa 1945 Rautalammilla. Sakkolalaisten pääsijoituspaikaksi tuli kuitenkin Häme, ja toimintaa yritettiin pitää yllä niin Toijalassa kuin Lempäälässäkin, mutta lopullisesti se hiipui 1950-luvulla.

Mestarijuoksija Paavo Nurmi kävi innostamassa Kiviniemen nuoria urheiluun palvellessaan varusmiehenä Kiviniemen kasarmeilla v.1919.

Kiviniemessä asui vuosisadan alkupuolella liikemies Nestor Toivonen,

URHEILUTOIMINTA KANNAKSELLE

Suomen Urheilumuseosäätiön kirjat Luovutetun Karjalan Urheilu löytyy kaikista menetetyistä pitäjistä oma alueellinen selvityksensä, mutta sen lisäksi on kerrottu lajikohtaisesti eri urheilumuodoista. Tässä lopuksi muutamia mielenkiintoisia poimintoja koko luovutetulta alueelta:

Alppihiihto tuotiin Suomeen juuri Karjalan kautta! Erityisesti harrastusta ja menestystä löytyi Sortavalan ja Viipurin alueelta. Sortavalan Kuhavuori oli maan tunnetuimpia laskettelu-keskuksia. Samoin Karjalassa esiteltiin ensimmäisen kerran suomalaisille sellainen oudompi laji kuin curling, tämä tapahtui Viipurissa 1909. Golf rantautui ensin Helsinkiin ja heti perään, tietysti, Viipuriin v.1936. Golfkenttä raivattiin Huusniemen puistoon. Karjalaisten oma peli oli kyykkä, joka on jäänyt melko tuntemattomaksi Karjalan ulkopuolella. Kyykkä muistuttaa jossain määrin keilailua, vaikka niillä ei olekaan yhteisiä syntyjuuria, sillä kyykkä on tullut Suomen karjalaisille Itä-Karjalasta. Nykyisinkin toimii Karjalainen kyykkäliitto. Melonta esiintyi Karjalassa merkittävänä kuntoliikuntamuotona, johon liitettiin myös kävely- ja hiihtoretkeä. Sinänsä kylläkin "kuntoliikunta"-sanaa ei vielä käytetty. Miekka- ja hiihtoretkiä. Sinänsä kylläkin "kuntoliikunta"-sanaa ei vielä käytetty. Miekka- ja hiihtoretkiä. Sinänsä kylläkin "kuntoliikunta"-sanaa ei vielä käytetty. Miekka- ja hiihtoretkiä.

Varuskunnan ympärillä toimi urheiluseura Kasarmilan Isku, joka paitsi urheili ja ampui, myös ylläpiti tanssilavaa.

Haidermaassa toimi vuodesta 1927 Haidermaan Naisvoimistelijat.

Myös TUL ehti aloittaa toimintansa Sakkolassa urheiluseura Kannaksen Kisailijoiden merkeissä. Seurassa toimi jäseniä myös naapuripitäjistä.

Epävirallisena urheiluseurana toimi Sipilänmäen Taimi, joka toimi pelkäänsä hyväntekeväisyyspohjalta. Lapsen pariskunta ylläpiti seuraa ja seuran kilpailussa jokainen lapsi sai aina palkinnon.

Sakkolassa ehti kasvaa uusi sukupolvi urheilijoita, jotka saavuttivat menestystä vasta sotien jälkeen, näitä ovat mm. juoksija Veikko Karvonen, hiihtäjä August Kiuru ja kiekonheittäjä Pentti Repo. Mukavaa olisi kirjata ylös myös sakkolalaisjuuristen nuorempien urheilijoiden nimiä.

ja kannatusta, että varmaan kaikilla luovutetun alueen asukkailla on niistä jonkinlaisia muistikuvia. Poimin vain muutamia erityistapauksia, mutta pitkän jutun olisi saanut toki vaikka yleisurheilusta, voimistelusta, uinnista, suunnistuksesta, soudusta ja purjehduksesta, pesäpallosta, voimalajeista, jääpallosta, luistelusta, käsipallosta, lento- ja koripallosta, jääkiekosta ja jalkapallosta, hiihdosta ja ammun- nasta. Ehkä niistä kuitenkin sitten toisen kerran.

Jouni Koivisto
Metsäkansa

Murresanoja

Sakkolaisten talteenlaitamat murresanat kertovat mm. nimityksiä erilaisille työkaluille:

Kananen: lapion kädensija

Kapusta: puukaupa

Kassara: havukirves

Lipsu: lihta

Luukka: kyntöaura

Siekla: seula

Suka: harja

Verstakka: höyläpenkki

Vilkka: talikko

Viskuakone: viljan lajittelija

Vinkerpor: sormustin

Tarinaa Vaalimoin tietäjästä

Luin viime vuoden lopulla Bertta Valtosen muistelmakirjan ”Kättilönä Karjalassa ja vähän muuallakin”, ilmestynyt vuonna 1977.

Vuosina 1925-26 hän työskenteli vahaan vuoden ajan kättilönä Sakkolassa asuen Petäjäjärven aseman läheisyydessä. Kirjassaan hän kertoo myös Vaalimoin noidasta ja hänen ennustuksistaan.

Mieleeni muistui, että Suvannon Seudussa oli aikoinaan juttua samasta henkilöstä, joten kaivoin lehdet esille ja aloin etsiä. Löysinkin kaksi eri juttu. Toinen toukokuun numerossa 1984 ja toinen maaliskuussa 1985. Meiltä puuttuu osa lehdistä, joten on saattanut olla muutakin.

Minusta tarinat Vaalimoin mummosta ovat mielenkiintoisia, siksi peronkin teille lukijoille noista Bertta Valtosen kokemuksista.

Hänelle oli kerrottu Vaalimoin tietäjästä ja kehoitettu käymään hänen luonaan. Niinpä hän lähti tapaamaan mummoa yhdessä naapurinsa kanssa, joka ystävällisesti neuvoi, ettei tarvitse pelätä. Jostakin syystä hän otti kuitenkin kihlasormuksensa pois sormestaan ja pisti sen laukkuunsa.

Noin viiden kilometrin päässä keskellä metsää, johon johti vain polku,

oli mummon rähjäinen mökki. Mummo eleli siellä koiransa kanssa. Perille saavuttuaan heitä vastaanottamaan ilmestyi isokokoinen vanha nainen. Ensi sanojensa mukaan hän oli jo odotellutkin heitä ja olevansa ilahtunut, kun virkasisar tulee tervehtimään.

Mummo kertoi olevansa itsekin koulutukseltaan kättilö. Olipa näyttänyt Bertta Valtoselle ruotsinkielisen kättilökirjan ja kellastuneen kättilötodistuksenkin. Oli opiskellut Ruotsissa.

Kun Bertta Valtonen oli tiedustellut, mistä mummo tiesi, että hän on kättilö, oli mummo vastannut:

”Voi, voi lapsrukka, tottahan mie tuollaiset asiat tiijän.”

Olipa hän myös kehottanut ottamaan sormuksen laukusta ja laittamana sormeen.

Oma-aloitteisesti mummo oli sitten ennustanut Bertta Valtoselle seuraavaa:

- matkatavaroitasi et pura, olet täällä vain vähän aikaa

- se on kaupunkipaikka, mihin menet

- saat hyvän mielen
- sinulle syntyy yksi poikalapsi
- olet pitkäikäistä sukua

Kirjassaan kirjoittaja kertoo, kuinka nuo edellä luetellut ennustukset toteutuivat kaikki ajan myötä hänen elämässään.

Myös Bertta Valtosen sulhanen Matti kiinnostui Vaalimoin tietäjästä ja halusi nähdä hänet. Onneksi hän oli vaihtanut univormunsa verkkapukuun ennen kuin lähti mummoa tervehtimään, sillä mummo oli ensimmäiseksi lausunut, ettei hän suojeluskuntalaisille ja upseereille ennusta. Matti oli sanonut olevansa merimies, ennustatko sellaiselle?

Hetken mummo oli hämmentänyt sukkapuikolla liedessä olevaa tuhkaa ja sanonut:

”Tuossa on loiva, et ainakaan valehtele.”

Tuvan seinälle oli kuvastunut laivan silhuetti, joka pian häipyi.

”Totta puhut - ei ole valehtelijaa, sinulle minä povaan”.

Ja niin oli Matti saanut ennustuksensa. Matti palveli Laatokan merimieskomppaniassa, asemapaikkana Sortavala.

Jos ette ole tätä kirjaa aikaisemmin lukeneet ja onnistutte sen kirjastosta löytämään, niin lainatkaa ihmeessä. Koette miellyttäviä lukuhetkiä; välillä saa nauraa, välillä taas kihoaa kyyneleet silmiin.

Eeva Pusa

Tilaa oma Suvannon Seutu -
vuosikerta vain 100 markkaa!

Puh. iltaisin ja viikonvaihteissa 03- 3748 448.
Toimituksen osoite Suvannon Seutu,
Rautasemantie 375, 37550 Lempäälä

Anna Koironen Toijalasta on kaivellut valokuva-albumiaan, mistä löytyi kuvia Vilakkalan koulupiirin oppilaista vuosilta 1926-27.

- Opettajat olivat Edith Jäntti ja Olga Salmela vuonna 1926 ja vuonna 1927 Olga Salmela ja Martta Töngren.

Kuvassa vuoden 1926 oppilaat Jäntin ja Salmelan kanssa.

Se ”Roka Antti”

Kaikkihan me sakkolaissyntyiset ja laajemminkin olemme hellyttävän yksimieliä, kaikki me ikäihmiset, jotka tunsimme henkilökohtaisesti Viljan Mikopoika Pylkäksen tai Pylkään – taitaapi olla kielikonsultin asia, onko kumpikaan taivutusmuoto oikea.

Lienemme siis yksimielisiä siitä, että Pylkäs oli Linnan Tuntemattoman roolihenkilön ja Linnan hahmottaman Rokan Antin esikuva, aivan kuten Arvo Meskanen tämän lehden huhtikuun numerossa esiin toi.

Jälkikäteen kirjan ilmestyttyä nämä Linna ja Pylkäs olivat tapailleet useamman kerran ja keskustelleet tästäkin asiasta siitä päätellen, kuten Pylkäs itse sanoi ”mie sanoin Linnalle jot kyllähä sie vähä liijottelit, eihä se kaik iha sil-lie mänt miunka kohalt”.

Mutta nyt se mitalin kääntöpuoli, oli Tuomas-sedälläni tapana sanoa. Asjas

on puol sekä toine!

Ja niin myös tässäkin asiassa. Esitelmässään Risto Husa saattoi olla ihan oikeassa siinä, että oikea Rokan Antti oli myös olemassa, mutta epäilemättä väärässä, että tämä Antti olisi Linnan Tuntemattoman esikuva nimeä myöten. Kyllä me pidämme ja suomme, että Pylkäs joutuu kantamaan tuon kyseenalaisen kunnian, hänhän myöhemmin, kuten omaisetkin, halusi hieman ravis-tella itseään irti tuosta tappajan roolistaan, ja olla vain yksi meistä.

Joskus Tuntemattoman ilmestymisen jälkeen 60-luvun alussa luin jostakin aikakauslehestä artikkelin, tai olla Apu. ”Nyt puhuu oikea Roka Antti”. Siinä esiintyi kuvien kera sotakavereita kertoellen sotakokemuksiaan ja joista yhden Länsi-Kannaksen pitäjästä, en muista mistä, sotilaan porvarillinen nimi oli Antti Rokka. Ja saattoipa olla

se inkeriläissyntyinen, jota Husakin esitelmässään sovelteli Rokan rooliin. Tuossa samaisessa artikkelissa ei millään muotoa tuotu esille, että kyseessä olisi Linnan Tuntemattoman Rokka, vaan oikea Rokan Antti on oikeasti ollut myös olemassa, joskin eri porukoissa.

No, niin tai näin, rauha heille ja myös meille.

Tämän lehden lukijoita tervehtien
Risto Jääskeläinen

P.S. Viime numerossa oli juttu Tyyne-Kerttu Virkistä. Tarkennusta Tyyne-Kertun kodin kuvatekstiin:

Katsojasta oikealla oli V. Virkin talo, keskellä niinsanottu käräjätalo ja entisen kättilön Lytken asunto ja vasemmalla myöhemmin 30-luvulla Adolf Pitkäsen omistama, jossa hän piti sekatavarakauppaa talvisotaan asti.

Evakkomatkalta muisteluja 60 vuoden takaa

Lemmetär löytyi, gramohvooni ei

Kokemuksia on Skytän eli Paussun Saimalla paljon, kun ikääkin on 83 vuotta, mutta muisti ja muistot ovat hyvässä järjestyksessä - niin kuin sekin, miten talvisodan toisena päivänä sotilas kävi aamuseitsemältä ilmoittamassa, että Riiskan kylän on seuraavana päivänä oltava tyhjä. Vihollinen oli neljän kilometrin päässä ja Metsäpirtti palaa roihusi.

Kokoontua piti August Paussulle Kopperoismäelle. August on jäänyt Saimalle mieleen miehenä, joka keräsi ns. komus kuoria helmen löytäkseen, ja Paussulla hän näki ensi kertaa, miten ankeriaita paistettiin rasvassa. Augustilla oli myöskin gramohvooni, se oli harvinaista.

Kokoon tuotiin lehmiä satakunta, si-koja ei voitu ottaa mukaan, niille Saima kävi yömyöhällä vielä antamassa syömistä.

Hevosilla ja jalkaisin lähdettiin liikkeelle joulukuisessa pimeässä yössä kello 02 kohti Kiviniemeä; siellä oltiin raviradalla päivän valjetessa aamulla kymmenen maissa ja sitten al-

koi juniin lastaus. Junaan joutui myös Saiman valkoinen kotilehmä Lemmetär.

Kiisin Anna-Mari oli pakannut ruskean matkalaukkunsa. Siinä oli musta puku, lottapuku, valkoinen esiliina, liinaiset sukat, virsikirja ja katekismus. Laukun hän pani jonkun hevosen kärriin.

Kun saavuttiin Kylmäkoskelle, avasi Anna-Mari laukkunsa - mutta mitäs siinä olikaan! Augustin gramohvooni! Ilmankos laukku oli niin painava, kun siinä olivat myös tuonaikaiset painavat äänilevyt omassa osastossaan. Laukut olivat vähän samannäköisinä ja -kokoisina sotkeentuneet.

Vasta keväällä oikea laukku tuotiin Anna-Marille Kylmäkoskelle. Gramohvooni oli kaiketi myyty, ja sitä harmiteltiin: olisihan ollut hauskaa soittaa levyjä vaikka jossakin saunakamarissa ja nauraa. Karjalaisten iloitsemisen ja nauraminen olivat hämäläisille kauhistus, evakkojen olisi paremminkin sopinut vain itkeä eikä nauraa.

Aikanaan Saiman Lemmetärkin löy-

tyi Selänpäässä ja pääsi uuteen kotiin Valkealan Tuohikottiin. Kun se monen vuoden päästä söi nautan ja sairastui, itki Saima sanojensa mukaan "kuin hullu" viedessään sitä lopetettavaksi.

Skyttäläisten etsiessä Kouvolassa Esko-hevostaan, sanoin evakkohevosten vartija, että pitää olla omistuspapereita. Silloin juuri ohittivat hevosen, jolla oli iso tukko heiniä suussa, mutta isäntänsäpä se tunsikin ja päästi iloisen "hö-hö-höön". Eikä enää tarvittu papereita.

Evakossa Tuohikotissa Saima ja Lempi Skyttä ajoivat ns. "hevostaksia" Eskolla eli kuljettivat vähälukuisten kulkuneuvojen aikaan asiakkaita mm. asemalle.

Mutta se gramohvooni... minne lie joutunut ja kuka sitä soitteli...

Näitä 60 vuoden takaisia muisteli Saima Lappeenrannassa, muistiin kirjoitti

Pettisen Paula Koho

Jäähyväiset kodille 1939

Idän taivas jo liekeissä loimuaa,
nouse, nosta jo matkasauvas.
Sodan äänistä kumajaa koko maa.
Lähde pois - mene kauas, kauas!
Jäi kotikonnut ja tantereet,
jää lapsuuden leikkikentät,
kotikoivikot, pellot, mantereet.
Älä taaksesi katso - jo lennä.
Teit matkaa, aukesi oudot ovet,
niin vieraat, tylytkin joskus.
Tuskan raskaan kätkit sydämeen poven,
silmä äidin hiljaa kostuu.

Astuit pirttiin vieraan jos luvan sait
alle vieraan kurkihirren.
Istuit nurkkaan penkille huohtain
- muistit kotona veisatun virren.
"Sun haltuus rakas isäni
mä aina annan itseni..."
Sitä lauloimme iltana viimeisenä,
kun liekit jo rajoilla paloi.
Tuli sydämeen rauha ihmeellinen
ja se uskoa huomiseen valoi.

Ebba Mäkinen
os. Roos
Sakkolan Kiviniemestä

Kastettuja

Pyry Petteri Edvard Piiparinen syntyi 12.12.1999. Hänen siskonsa on Pinja ja vanhempansa Sari Leppänen ja Tero Piiparinen Vantaalta. Pyryn mummu on Lempi Eskelinen, August Leppäsen tytär Sakkolan Hovinkylästä. Myös isovaari Eino Piiparinen on syntynyt Hanhisaaren saarella Laatokalla, ja toinen isovaari Toivo Elovaara Viipurissa. Pyryn kolmas nimi on peräisin Sarin enolta Eetu Leppäselältä.

Potretissa mukana on myös Sari Leppäsen sisko Arja Hokkanen perheineen, Pyry on Arjan sylissä. Kuvassa myös Lempi Eskelinen.

"Kankaal kalkoi kakkaamas..."

Tamperelaisella Väinö Rämöllä on useita henkilömuisteluksia syntymäseudulta Sakkolan Kiviniemestä.

- Muistan Sutelaisen Matin, joka kävi meillä kaivamassa pellonoja. Hänen oli erikoisen pienet korvat, josta johtui varmaan hänen kuuroutensa. En ole varma, oliko tämä hänen lausumansa, mutta hän ei osannut H-kirjainta ja mieleen on jäänyt runo:

- Myö ko oltii kaparaiste kankaal kalkoi kakkaamas, päivä ko paisto kellitti ni kiki tippu kerkäst.

Kulkumiehistä Rämölle on jäänyt muistiin Hietas Vilppo.

- Hän kulki talosta taloon ja oli erittäin varovainen syöpäläisten ja tautien suhteen ja levitteli siksi aina yöksi omat makuuvaatteensa.

Hääpäivä

50-vuotishääpäivää viettivät Unto ja Toini Santala Nurmijärvellä 22.4.2000. Unto on kotoisin Sakkolan Tikansaareltä. Vähän ennen talvisodan alkua Santalat muuttivat uuteen kotiin Kasarmilan tuntumaan Valkjärven rantaan, joka si- vusi myös samannimistä kylää.

Toinen evakkoonlähtö Sakkolasta ohjautui Konginkankaalle, josta elämäntaival jatkui edelleen Nurmijärvellä.

- Matkalla Jämsän kohdalla paikkakuntalainen Toini lupautui kyytiin mukaan. Nurmijärvi osoittautui sitten kotoiseksi asuinpaikaksi johtuen myös siitä, että täällä on vanhat sukujuuret Kalle-isän puolelta, kertoilee Unto.

Samalla hän haluaa lähettää lämpimät terveiset entisille koulukavereilleen ja muillekin tutuille.

Ruottusen Arvi albumista löytyy kuvallisia muistoja nuoruusvuosilta. Laatokan rantamilla; Lohijoella Taipaleen sillan lähellä IS-porukkaa ikuistettuna vuonna 1943.

Arvi Ruottunen hymyilee keskellä, ja kuvassa mukana ovat ainakin Euto Kuuppo, Irja Jortikka, Lauri Naskali (takana) ja Olavi Meskanen.

Toisessa kuvassa vasemmalta on Veikko Kallonen, Irja Jortikka, Simo Kaartinen, Arvi Ruottunen, Hannes Paavo, Eero Uosukainen ja Euto Kuuppo. Irjasta tuli sittemmin Arvin puoliso.

SUVANNON SEUDUN ILMESTYMINEN vuonna 2000

Lehden numero	aineisto toimitukseen
1 (helmikuu)	4.2.
2 (huhtikuu)	24.3.
3 (toukokuu)	28.4.
4 (kesäkuu)	9.6.
5 (heinäkuu)	14.7.
6 (syyskuu)	2.9.
7 (marraskuu)	13.10.
8 (jouluku)	5.12.

Tilaa Sakkolan pitäjälehti omaksi tai lahjaksi - kahdeksan numeroa vuodessa kotiin kannettuna 100 mk. Soita tilaus p. 03-3748 488 iltaisin.

Olipas ylpijä

Isäni nuoruuden aikaan liittyy kuulemani kasku – aikaan, jolloin hän oli suorittamassa kolmevuotista sotapalvelustaan Keisarillisen Kaartin soittokunnassa Viipurissa.

Erään naapuritalon emännän matkustaessa asioilleen Viipuriin katsottiin soveliaaksi lähettää hänen mukanaan Salomonille kotipuolen terveisinä paketti äidin leipomuksia.

Kuinka ollakaan, Viipurissa emäntä näki ruotuosaston marssilla pitkin Torkkelia ja sen karkijoukossa Salomonin kaikessa komeudessaan – formussaan ja kaluunoissaan – tahteja puhaltelemassa.

Kadun varsilla tungeksivan väkijoukon lävitse murtautuen alkoi emäntä huudella marssivan osaston suuntaan:

”Salamuon, Salamuon – uottele vähä! Äitiis laitto siul lämpimäsii!”

Rivistö sen kun marssi välittämättä huutelijasta tuon taivaallista. Katukäytävällä seisoskeleville ihmisille alkoi emäntä päivitellä:

”On siint tult ylpijö tuost Salamuonist. Ei olt näkevinneä, ei kuulevinoa, ei tuntevinnoa minnuu – hyvveä noapuriijoa.”

Eka Karppanen

Korota ääntäis,
palkkoa lisäteä.

Sananpars
Sakkolasta

Kesäisessä Suomessa matkatessa voi siellä täällä törmätä karjalaisuuteen ja siihen liittyviin näytelyihin ja tapahtumiin. Esimerkiksi Paimiossa esitetään evakkomusikaalia Silkkikivi. Alunperin näytelmäksi kirjoitettu Silkkikivi kertoo Johanneksen pitäjän evakkojen tulosta Paimioon, sekaanuksista ja molemminpuolisesta sopeutumisesta, ja myös rakkaudesta, hauskasti ja riipaisevasti.

Lisäksi Paimion Sähkämuseossa on teemanäyttely Myö jäätii, mikä varmas-ti kiinnostaa karjalaisia, vinkkaa matkailuneuvoja Helena Kaartinen - karjalaisjuurisä hankin.

Karjalan liitto kehottaa maisemien kuvaamiseen

Karjalan Liiton tämän vuoden teema on Juuret Karjalassa. Liitto käynnistää nyt tästä syystä karjalaisen perinnemaiseman tallennusprojektin ja ryhtyy keräämään karjalaiseen maisemaan liittyviä kuvia. Tarkoituksena on kartoittaa karjalaisen perinnemaiseman muutoksia vertailemalla eri aikoina otettuja maisemakuvia 1930-luvulta nykyhetkeen.

Tallennushankkeessa on kaksi tavoitetta: hankkia tuoreita kuvia tulevan kesän matkoilta ja kerätä jo olemassa oleva maisemien kuva-aineisto.

Projektissa keskitytään aluksi uusien kuvien keruuseen tulevan kesän kotiseutumatoilta. Vanhojen kuvien keruu jätetään ensi syksyyn.

- Erittäin tärkeää on, että jokaisesta menetetyt Karjalan pitäjistä, kylästä, saadaan tiedot ja kuvaukset tehtyä vielä jäljellä olevien maisemakokonaisuuksien tallentamiseksi, Karjalan liitosta muistutetaan.

Perinnemaisemalla tarkoitetaan maa-seudun perinteisten käyttömuotojen, kuten niiton, laiduntamisen, lehdes-

tyksen ja kaskeamisen muovaamia alueita. Myös teollisuus- ja liike-elämän keskukset ovat perinnemaisemia. Perinnemaiseman tallennusprojektissa on kolme vaihetta:

Ensimmäisessä vaiheessa kuvataan maisemat tulevan kesän kotiseutumakalla ja taltioidaan kaikki muistitieto. Toinen vaihe perustuu ensimmäisiin kotiseutumatoihin, ja sieltä saatuun kuvamateriaaliin, jota kootaan ja ver-rataan sota-aikaa edeltäneen kauden kuva-aineistoon. Kolmannessa vaiheessa tehdään kooste muutoksista alkuperäisen, ensimmäisten kotiseutumatojen ja tulevan kesän kotiseutumatojen kuva-aineiston välillä.

Liitto kehottaa pitäjäyhteisöjään ja muitakin jäseniään ryhtymään nyt kulttuurimaiseman kuvaukseen. Jotta valokuvia voidaan hyödyntää, on niiden laadun täytettävä tietyt vaatimukset. Uudet valokuvat pyydetään toimittamaan liittoon 30.9. mennessä, Käpylänselä 1, 00610 Helsinki.

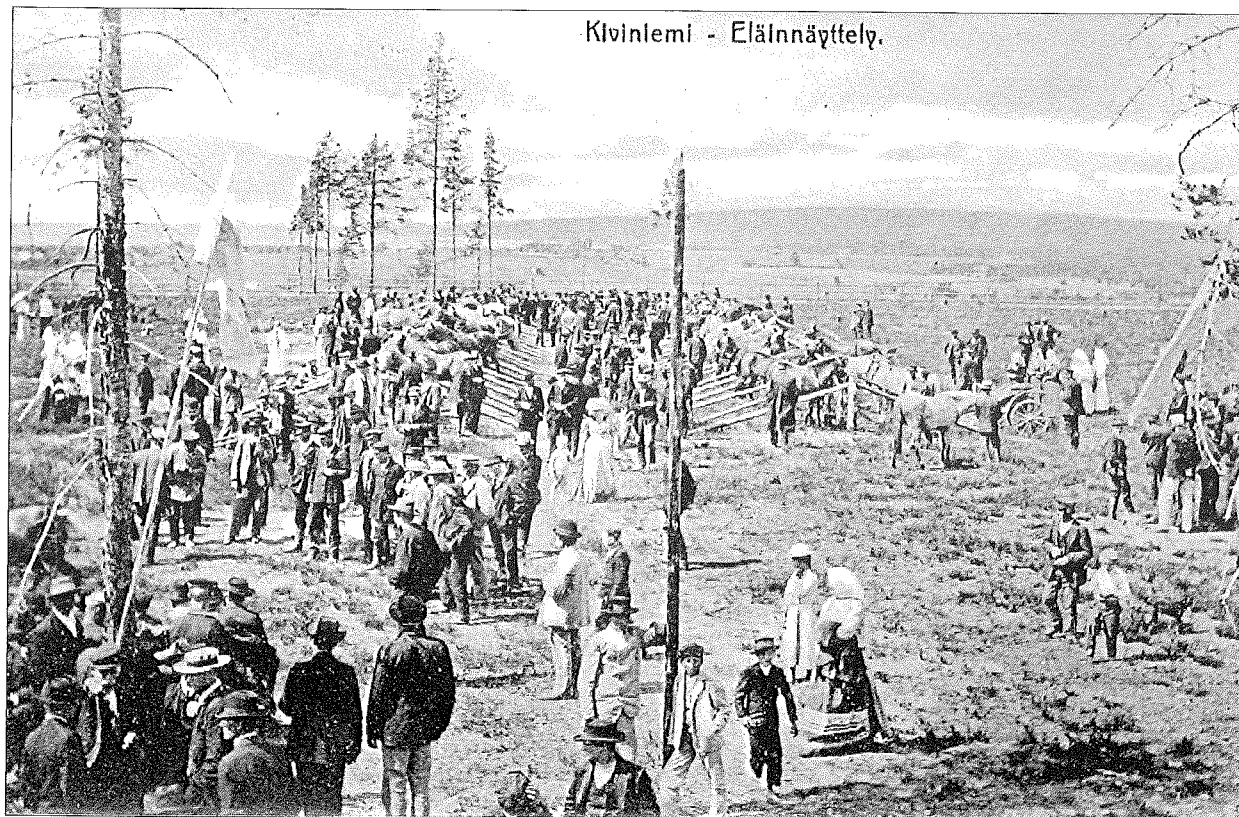
Kuvissa tulisi olla lyijykynällä tehdyt maininnat seuraavista asioista:

Missä kuva on otettu: paikkakunta ja pitäjä. Milloin kuva on otettu ja kuvan ottaja, mikäli tiedossa. Kuvan koh-teiden nimeäminen: henkilöt, rakennukset jne.

Liitto pidättää oikeudet kuvien käyttöön veloituksetta.

Liitto ryhtyy keräämään myös jo olemassa olevia luovutetun Karjalan maisemien valokuvia ensi syksyn aikana. Keräysaikaa on 30.11.2000 loppuun asti. Kuvien tulisi olla tarkkoja mustavalkoisia tai värikuvia. Diat ovat erityisen tervetulleita. Ensi sijassa kerätään laatuvaatimukset täyttäviä kuvia, mutta näiden puuttuessa heikompi-laatuksiakin voi liittoon lähettää.

Yhteystiedot kuvien palauttamista varten: Liitto palauttaa valokuvat niiden omistajille 30.5.2001 mennessä. Kuvissa täytyy näkyä selkeästi, mihin kuvat voidaan palauttaa: nimi ja osoite. Jos palautusohjetta tai -osoitetta ei ole, liitto tallettaa kuvat käytön jälkeen arkistoonsa.

Esko Koirasen postikorttikokoelmaa. Tuorein löytö vanhojen korttien saralla on Sakkolan kirkon kuva (viereisellä sivulla). Yläpuolen kortti on eläinnäyttelystä Kiviniemestä - olisiko 1930-luvulta.

Pro Carelia -ansiomerkki presidentti Martti Ahtisaarelle

60. toimintavuotta viettävä Karjalan Liitto, 53 000 karjalaisuudesta kiinnostuneen kulttuurijärjestö, on perustanut uuden ansiomerkin, Pro Carelian. Järjestön ulkopuolisille Karjalan hyväksi suoritetusta työstä myönnettävän Pro Carelia -ansiomerkin kolme ensimmäistä kappaletta liitto on osoittanut presidentti Martti Ahtisaarelle, kirjailija Laila Hietamiehelle sekä erikoistoimittaja, yhteiskuntatieteiden maisteri Risto Arkimiehelle.

Hietamies ja Arkimies vastaanottivat merkkinsä liiton 60-vuotisjuhlilla huhtikuussa. Presidentti Martti Ahtisaarelle merkki luovutetaan myöhemmin kesällä järjestettävässä tilaisuudessa.

Pro Carelia -ansiomerkki voidaan myöntää Karjalan Liiton järjestöken-

tän ulkopuoliselle henkilölle tunnustukseksi karjalaisuuden hyväksi suoritetusta huomattavasta työstä. Merkki vastaa arvoltaan liiton kultaista ansiomerkkiä, eikä sitä luovuteta henkilölle, jolle voidaan myöntää liiton kultainen ansiomerkki.

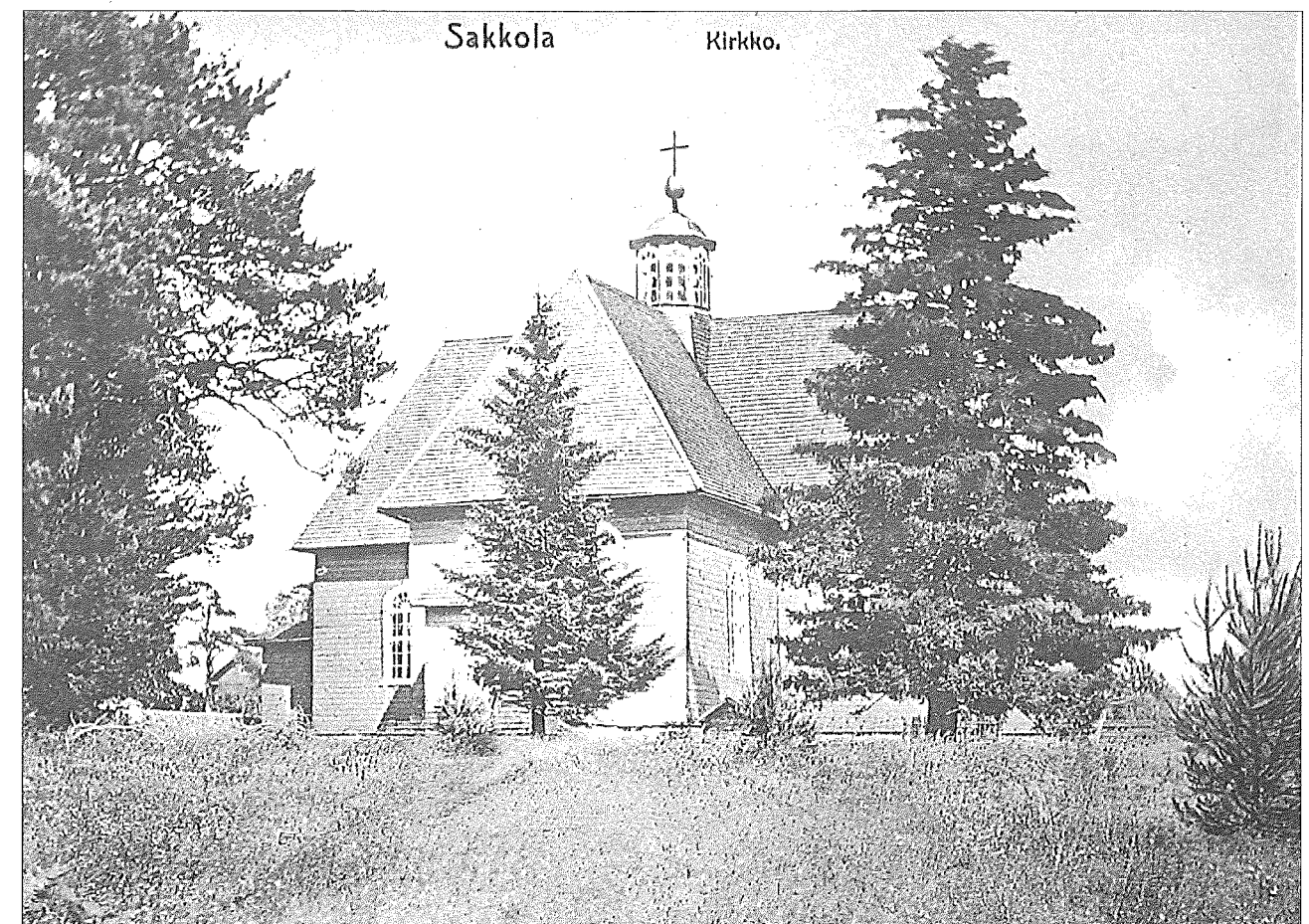
Presidentti Martti Ahtisaarelle merkki myönnetään tunnustukseksi Karjalan kysymyksen esilläpitämisestä, kirjailija Laila Hietamiehelle Karjalan ja karjalaisten vaiheiden käsittelystä tuotannossaan sekä erikoistoimittaja Risto Arkimiehelle Karjalan ja Karjalan kysymyksen monipuolisesta käsittelystä toimitustyössä.

Karjalan Liiton järjestötoiminnassa toimineille liiton kultaisia ansiomerkkejä luovutettiin liiton 60-vuotisjuhlavuonna kaikkiaan 42.

Älä kirroile,
halkijoat huuleis
ni mite sie siit
hevojistais kiellät.

Sananparsi
Sakkolasta

Seuraava
Suvannon Seutu
ilmestyy kesäkuussa
Lehteen tarkoitettu
aineisto on
jätettävä toimitukseen
viimeistään
perjantaihin 9.6.

Sakkola-museo –
hankkeen postiosoite:

**SAKKOLA-
MUSEO/
SAKKOLA-
SÄÄTIÖ
PL 15
37500
Lempäälä**

KAIK MÄN, MUT KONSTIT JÄI!

Pekka Saariston ja Petri Laaksosen evakkomusikaali
SILKKIKIVI Paimion kesäteatterissa 30.6.-21.7.

Esitykset su-pe klo 19

Liput	aikuiset	70 mk	ryhmät yli 30 hlö	60 mk
	lapset	40 mk	ryhmät yli 60 hlö	55 mk

**Evakkonäyttely MYÖ JÄÄTII
Paimion Sähkötörmässä 1.5.-31.10.**

Avoimna ti-pe touko- ja syyskuussa klo 10-15, la-su 11-15, ma suljettu
ti-pe kesä-elokuussa klo 10-18, la-su 11-15, ma suljettu
lokakuussa sopimuksen mukaan

Liput	aikuiset	15 mk	opiskelijat	5 mk
	lapset	10 mk	ryhmät yli 25 hlö	10 mk

Opastetut kierrokset Paimion sairaalassa 1.6.-31.8.
joka päivä klo 10 ja 14, kesto 1 tunti, hinta 10 mk/hlö
Opastetut kiertoajelut, melontaretket, polkupyörävuokraus,
ateriat, majoitukset - kysy rohkeasti!

Paimion Sähkötörmä ja matkailuneuvonta
Vistantie 24 A
21530 PAIMIO
p. 02-474 5440 tai 050-5696 117

Paimion Kesäteatteri
Museomäki
21530 PAIMIO
p. 050-5337 317

Itsenäisten ja itsepäisten karjalaisten taistelujärjestö Karjalan Liitto täytti 60 vuotta

Siirtokarjalaisten edunvalvontajärjestöksi heti talvisodan päätyttyä perustettu Karjalan Liitto täytti huhtikuussa 60 vuotta. Karjalan Liitto vietti syntymäpäiväänsä juhlaseminaarein sekä juhlaristeilyin lauantaina 15.4.

- Liiton tehtävät ovat vuosikymmenten myötä painottuneet edunvalvonnan kulttuurin saralle. Toki Karjalan kysymyksen hoitaminen on yhtenä edunvalvontatehtävistä edelleen jäljellä, toteaa liiton toiminnanjohtaja Helena Valta.

Liittoa ovat 60 vuotta luotsanneet kolmesta suurimmasta puolueesta valitut edustajat. Tällä hetkellä liittoa johtaa keskustan kansanedustaja Markku Laukkanen, varapuheenjohtajina toimivat kansanedustaja Hanna Markkula-Kivisilta (kok) ja Sulo Maanonen (sd). Valtuustoa johtaa Pertti Viinanen (sd) ja kansanedustajat Katri Komi (kesk) sekä Irja Tulonen (kok). Valtuustoon kuuluvat myös kansanedustajat Leena Luhtanen (sd) ja Risto Kuisma (rem).

- Karjalan Liitto koostuu tänään 482 jäsenseurasta, joissa toimii 53 000 henkilöjäsentä. Kolmannes jäsenistöstä on sodan jälkeen syntyneitä. Jäsenmäärä on pysynyt viime vuosikymmenen liki ennallaan: sitä mukaa kun sijoituskuntiin perustettuja pieniä karjalaisseuroja on hiipunut, on toisaalta sukuseuroja perustettu tiuhaan tahtiin ja niihin on liittynyt paljon tuhansia toisen polven karjalaisia, sanoo Valta.

- Karjalan Liiton uudet henkilöjäsenet ovat päätyneet liiton harrastusten piiriin paitsi sukujuuriensa etsijöinä myös erityisesti karjalaisten perinteiden, esimerkiksi käsitöiden, ruokaperinteen tai kansantanssin harrastajina. Lisäksi viimeisen 10 vuoden aikana kotiseutumatkat luovutettuun

Karjalan liitolla toimeilias juhluvuoosi

- Monet Karjalan liiton tavoitteet ovat toteutuneet samalla kun vuosikymmenien myötä toiminnan painospisteet ovat uusiutuneet ja muuttuneet. Välttämättä karjalaisväestön elinolojen edunvalvonnasta on siirrytty yhä voimakkaammin kulttuurijärjestön suuntaan hyvin tuloksin. Tuskin mikään muu heimokulttuuri voi tämän päivän Suomessa yhtä väkevästi kuin karjalaisuus, muistuttaa liiton puheenjohtaja Markku Laukkanen.

Myös Karjala-keskustelun ylläpitäminen on kuulunut Liiton tehtäviin. Liiton aloitteellinen toiminta Karjalaa koskevan materiaalin tuottajana, sen levittäjänä ja kysymyksen esillä pitäjänä on tuottanut tulosta, luovutetun Karjalan palautusasia tunnetaan yhä laajemmin niin Suomessa kuin ulkomailla.

- Tuorein aloite, jota Liitto on lähtenyt työstämään edelleen, koskee Viipuriin perustettavaa kulttuurikeskushanketta. Me tarvitsemme alueelle tukikohdan, kotipesän, jossa pitää Karjalaa koskevia näyttelyitä, kulttuuritapahtumia ja tarjota Karjala-tietoutta sekä kohtaamispaikan vuorovaikutteiselle kansalaisjärjestöjen yhteistyölle. Hanke tukisi myös EU:n asettamia tavoitteita rajan yli tapahtuvalle toiminnalle, jossa kansalaisjärjestöille tulee olemaan yhä keskeisempi rooli.

Uusien hankkeiden toteuttaminen ja toiminnan jatkaminen edellisvuosien tapaan laajalla rintamalla vaatii yhä enemmän myös henkisiä ja taloudellisia resursseja. Tavoitteena onkin tulevina vuosina löytää yhä selkeämpiä painopistealueita, joihin voimavaramme kohdistamme.

- Uudelle tasavallan presidentille haluamme juhluvoittemme merkeissä toivottaa parhainta onnea ja menestystä vaativassa tehtävässä. Karjalan Liiton keskeisiä tavoitteita on ollut hoitaa Karjala-kysymystä yhteistyössä kulloisenkin tasavallan presidentin kanssa. Niin nytkin. Toivomme vilpittömästi uuden presidentin perehtyvän asemassaan Karjala-kysymykseen vakavasti ja osoittavan valmiutta karjalaisen väestön kuulemiseen pakkoluovutettujen alueitten kysymyksestä.

Karjalaan ovat vetäneet isovanhempien seuraksi retkille myös kolmannen polven karjalaisia. Jäsenkuntaan on liittynyt myös tuhansia ei-karjalaisia. Heitä liittoon on tullut puolison tai ystäväpiiriin houkuttamana.

Karjalan Liitto itse järjestää vuosittain toistasataa tapahtumaa: karjalaisuuteen liittyviä kursseja, seminaare-

ja, juhlia, teemapäiviä, matkoja, ohjelmallisia lomaviikkoja ja suuret kesäjuhlat vuorotellen eri puolilla maata. Liitto ylläpitää ammatillaisjohtoista harrastajateatteria, Karjalaista näyttämöä päätoimipaikallaan Helsingin Karjalatalossa, jossa toimii myös kansanmusiikkikoulu ja sukututkimuspalvelu. Lappeenrannassa on sivutoimisto.

Valtioneuvos Johannes Virolainen: Karjalaisten nopea sijoittaminen suoranainen ihme maailmassa

Vaikka talvisota oli päättynyt, elettiin maassamme 60 vuotta sitten edelleen vaikeaa kriisiä. Moskovan rauha vei alueiden pakkoluovutusten vuoksi 430 000 henkilöä kodittomaksi. Heistä oli yli 400 000 kotoisin Karjalasta. Seurantalot, koulut ja jopa kirkot toimivat tilapäisinä majoituspaikkoina, vaikka siirtoväki alun alkaen pyrittiinkin hajauttamaan asuttuihin taloihin ja kaikkiin mahdollisiin hädin tuskin asumiskelpoisiin rakennuksiin. Suuria pakolaisleirejä ei kukaan halunnut eikä niitä perustettu.

Siirtoväen loppusijoitusta suunniteltiin yhdessä valtiovalan ja karjalaisten omien edusmiesten kesken varsinkin sen jälkeen, kun Helsingissä perustettiin nyt 15.-16.4. 60-vuotisjuhliain viettävä Karjalan Liitto.

"Karjalaisten sijoittamisen onnistuminen oli loppujen lopuksi ainutlaatuinen ihme koko maailmassa", arvioi tilannetta nyt vuosien takaa valtioneuvos Johannes Virolainen.

Virolainen tuntee karjalaisten asiat perin pohjin, sillä hän on toiminut karjalaisväestön kannalta keskeisissä tehtävissä aina syksystä 1939 alkaen. Silloin hänet nimitettiin vasta perustetun kansanhuoltoministeriön Viipurin piiritoimiston johtajaksi. Neuvostoliiton hyökättyä muuttui tehtävä Viipurissa evakuoitintoimiston päällikkyudeksi. Tämä toimisto joutui suunnittelemaan sekä väestön että omaisuuden siirrot suojeluskuntapiirin komentajan ja esikuntapäällikön valvonnan alaisena yhteistyössä sotilasviranomaisten kanssa.

Takaisin Suomelle palautetun alueen neuvottelukunnan toimistopäällikkönä Virolainen oli vuosina 1942 - 44 ja sen jälkeen sisäasiainministeriön siirtoväenasiain osaston päällikkönä vuoteen 1948. Myöhemmiltä vuosilta muistetaan hänen pitkä, merkittävä poliittinen uransa ja toimintansa muun muassa Karjalan Liiton puheenjohtajana.

"Kun Karjala menetettiin Moskovan rauhassa, alkoivat karjalaiset johtomiehett suunnitella välittömästi oman karjalaisen keskusjärjestön perustamista ajamaan yhteisiä asioita", kertoo Virolainen. "Erityisen aktiivisia olivat Kanneljärven kansanopiston johtaja, Karjala-lehden päätoimittajana ja ministerinäkin toiminut kansanedustaja Erkki Paavolainen ja kansanedustaja Emil Luukka. Paavolainen, joka oli paitsi hyvä puhuja myös kirjoittaja, pani pääasiassa suunnitelmat paperille. Karjalan Liiton perustava kokous voitiin pitää jo 20.-21.4. 1940 Helsingin kaupunginvaltuuston juhlasalissa. Liikkeellä olivat kaikki karjalaispiirit, sillä kokoukseen osallistui 340 edustajaa 52 kunnasta, 14 seurakunnasta ja 112 eri järjestöstä.

Toimintaan lähti mukaan myös edustajia kaikista suurista puolueista, joita olivat maalaisliitto, sosialidemokraatit ja kokoomus. Liiton hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Uudeltakirkolta maalaisliittolainen talousneuvos Juho Hietanen. Hän oli Karjalankannaksen kuntien edustajiston puheenjohtaja. Varapuheenjohtajaksi valittiin sosialidemokraatti Eenokki Pusa ja toiseksi varapuheenjohtajaksi hieman myöhemmin kokoomuksen Aarno Tuurna."

Valtioneuvos Virolainen pitää erittäin onnistuneena ratkaisua, jossa koottiin eri puolueiden edustajat saman katon alle. "Toiminnassa koko ajan mukana olleena pidän erittäin tärkeänä, että Karjalan Liitto on kaikkien karjalaisten yhteinen. Tässä pyrkimyksessä on ilmeisesti onnistuttu, sillä vuosikymmenten toiminnan aikana ei liitolle ole perustettu kilpailevaa rinnakkaisjärjestöä jollainen on lähes jokaisella muulla alalla."

"Poliittisessa elämässä emme lähteneet siitä, että karjalaiset perustavat omia puolueita ja rähjäävät kaduilla. Viipurin läänistä oli valittu eri puolueiden listoilta 35 kansanedustajaa,

minkä lisäksi siirtoväen ryhmään kuului muutamia Kuopion, Oulun ja Lapin läänin kansanedustajia. Karjalaisten asioita hoiteli näin kriisiaikana nelisenkymmentä edustajaa.

Valppaana ja tiukkana jouduttiin kyllä olemaan. Esimerkiksi pääministeri Risto Ryt katsoi esitellessään eduskunnalle ensimmäistä korvauslakia, ettei karjalaisilla olisi mitään lakiin perustuvaa oikeutta saada korvauksia. Maan talous ei niitä kestäisi. Valtiovalta voisi maksaa vain sosiaalihuoltoa.

Niinpä hän esittelikin eduskunnalle sellaisen lakiesityksen, jossa täyden korvauksen yläraja olisi ollut 10 000 mk (rahanuudistuksen jälkeen siis 100 mk). Ryt olisi tehnyt meistä karjalaisista keppikerjäläisiä", sanoo Virolainen. "Nostimme tietysti kovan metelin. Me karjalaiset miltei asuimme eduskunnassa. Jokaista lakiesityksen pykälää muutettiin. Suurin korvaus nostettiin 320 000 mk:aan, mikä sekin muodostui tietysti monille vain osakorvaukseksi."

Virolainen naurahtaa ja sanoo luotamuksensa talousviisaasiin menneen. "Ylintä korvaussummaa nostettiin, sotaa käytiin viisi vuotta ja sotakorvaukset maksettiin, eikä vielääkään olla konkurssissa".

Risto Rytin tyyli suhtautuminen karjalaisiin jäi kaivelemaan sen verran Virolaisen mieltä, ettei hän halunnut pyynnöstä huolimatta mennä kymmenkunta vuotta sitten mukaan Rytin patsastuomikuntaan.

"Sodanjälkeisissä sekavissa ja puutteellisissa oloissa oli tärkeää, että kaikki ihmiset saatiin tekemään töitä", arvioi Virolainen. "Ja täytyy todeta, että karjalaiset tekivät todella paljon töitä uusissa oloissa. Peltoja raivattiin ja taloja rakennettiin innolla menetettyjen tilalle. Se pelasti maan. Karjalan Liitolla oli siirtoväen edustajana keskeinen asema, kun tärkeitä asioita hoidettiin ja päätöksiä tehtiin. Liitto ei ollut tuulentupien rakentaja eikä valtiovalan vastapooli, vaan se toimi valtiovalan mukana. Emil Luukan hyvä idea oli se, että karjalaiset itse on saatava mukaan päätöksentekoon, jotta luottamussuhde syntyy. Niin tapahtuikin."

Aulis Blinnikka

Sakkola -museo -hankkeen postiosoite on:

**SAKKOLA-MUSEO/
SAKKOLA-SÄÄTIÖ**

PL 15

37500 Lempäälä

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä Anneli Kuisma ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhlavideo kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnuilta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550

Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28

tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.

Tilauksia otetaan vastaan myös Sakkola-Säätiössä.

PITO-KALAASI KY

Pitopalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere

Puh. 03-343 3902, 03-266 2002, 0400 548 526

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

**TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU**

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

**Seuraava lehti
ilmestyy
kesäkuun lopulla.**

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti

Ilmestyy vuonna 2000 8 kertaa

Tilaushinta

100 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä

Puhelin (03) 374 8448 iltaisin

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä

Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen

Eero Koppanen

Ritva Koski

Juha Kuisma

Hannu Paukku